

REGERINGSKANSLIET

Utbildningsdepartementet

Sydsvenskan 08-04-24

Stöd globaliseringens ekonomiska förlorare

Jobbskatteavdrag och riktade sysselsättningssubventioner är de mest effektiva medlen att stödja förlorarna på svensk arbetsmarknad, skriver nationalekonomerna Karolina Ekholm och Rikard Forslid i sina rapporter till Globaliseringsrådet.

Volkswagens köp av aktier i Scania innebär rimligen att Södertäljes dagar som en viktig ort för lastbilstillverkning är räknade. Utförsäljningen av ytterligare ett svenskt industriföretag väcker starka känslor, men sanningen är att utflyttningen av verkstadsindustrin från Sverige är en högst naturlig utveckling. Sverige övergår från att vara ett industrisamhälle till att bli ett tjänstesamhälle.

Denna process har en enorm potential att skapa ökat ekonomiskt välstånd – även om den leder till att tillverkningsindustrin flyttar ut ur Sverige – men den skapar också förlorare. Den politiska utmaningen blir att hantera förlorarna på ett sätt som är förenligt med fortsatt stark global konkurrenskraft. I två rapporter till Globaliseringsrådet lägger vi fram förslag för att uppfylla detta mål.

Omställningen till ett tjänstesamhälle innebär att människors kunskap och kreativitet blir den kritiska faktorn. Kunniga och kreativa individer är dock betydligt rörligare och beroende av samverkan. Verksamhet som kräver insatser av arbetskraft med hög kompetens behöver därför ofta koncentreras geografiskt för att vara maximalt produktiv. Det innebär att tjänstekluster kring storstäderna måste vara väl fungerande och upplevas som attraktiva av såväl svenska som utländska individer med hög

kompetens. En regionalpolitik som går ut på att minska storstädernas tillväxt framstår i detta perspektiv som direkt olämplig.

Ett annat område där regionalpolitiken kan kritiseras är utlokaliseringen av statliga verk och universitet från storstadsområden. Spetsutbildningar och forskning bör huvudsakligen koncentreras till ett fåtal tillräckligt stora institutioner. Placeringen av dessa institutioner är väsentlig. De bör ligga där interaktion och kunskapsöverföring till näringsliv och industri är så stor som möjligt, vilket huvudsakligen innebär storstadsregionerna. Omställningen till tjänsteproduktion och ökad internationell specialisering ställer krav på arbetskraftens rörlighet. Individer kommer både att behöva flytta geografiskt och omskola sig. Förlorarna i processen är individer med jobb som försvinner och som bor i utflyttningsregioner långt från storstäderna.

Ett etiskt tilltalande sätt att hantera förlorarna är att från samhällets sida kompensera dem för deras förlorade inkomster. Inkomstkompensation bör ges på ett sätt som inte försvagar individens incitament att skaffa sig ett nytt jobb. Eventuella bidrag bör alltså åtföljas av krav på mobilitet och omskolning om detta behövs för att individen skall kunna få ett jobb.

Att sträva efter minskad lönespridning är problematiskt genom att globaliseringen sätter press på de lågutbildades löner. Om de lägsta lönerna pressas upp samtidigt som efterfrågan minskar på den typ av arbetskraft som utför jobben med de lägsta lönerna blir resultatet minskad sysselsättning och i förlängningen en krympt skattebas. Det finns dock åtgärder som stärker incitamenten för sysselsättning utan att öka inkomstskillnaderna: jobbskatteavdrag och riktade sysselsättningssubventioner. Åtgärderna påverkar individens incitament för att delta i arbetskraften samt minskar företagens kostnader för att anställa arbetskraft utan att direkt påverka lönerna.

Därför kan de bidra till ökad sysselsättning utan att påverka lönestrukturen. De bör därmed i princip kunna accepteras av alla politiska läger, även om den praktiska utformningen förstås kan bli föremål för debatt.

KAROLINA EKHOLM
RIKARD FORSLID